

**СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЛЦЕЇ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕНОСТІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ СТАРШОКЛАСНИКІВ	5
РОЗДІЛ 2 МОДЕЛЬ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ СЄВЕРОДОНЕЦЬКОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЛЦЕЮ.....	10
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА МОТИВІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРИ ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ.....	12
3.1. Методичний арсенал експериментального дослідження.....	12
3.2. Обробка, аналіз та інтерпретація результатів експериментального дослідження	13
РОЗДІЛ 4 КОРЕКЦІЙНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМОВАННОСТІ ПІДЛІТКІВ В ПИТАННЯХ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ.....	21
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24
ДОДАТОК А.	25
ДОДАТОК Б.	26

ДОДАТОК В.27

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що випускники загальноосвітніх шкіл потребують додаткової підтримки та допомоги в питаннях визначення свого життєвого шляху.

Сьогоднішня ситуація в Україні відрізняється нестабільністю та невизначеністю. Молодь, як невід’ємна частина суспільства, найбільш чутливо реагує на зміни, що в ньому відбуваються. Знаходження свого покликання в сучасних умовах стає дедалі складнішим.

Одна з головних цілей сучасної освіти – розвиток в учнів зацікавленості і потреби в самовизначенні. Перетворення учня в суб’єкта, зацікавленого в самовизначенні, обумовлює надалі становлення його як професіонала, здатного до побудови своєї діяльності, її змін і розвитку.

Врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, створює сприятливі умови для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності.

В вітчизняній та зарубіжній науці цією проблемою займалися Є.А.Климов, Н.С.Пряжніков, Ю.З.Гільбух, А. Анастасі, Л.А.Йовайши, Е.Фромм, Дж.Голанд, Е.Гинзберг, Дж.Марша, А.Лоуренс, М.І.Томас та ін.

Об’єктом дослідження є профорієнтаційна робота у ліцеї .

Предмет дослідження – створення інформаційного простору для проведення профорієнтаційної роботи у ліцеї.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально створити єдиний інформаційний простір, для проведення профорієнтаційних заходів, акумулювання та використання досвіду старшокласників, нарощування бази спеціалізованих допоміжних матеріалів.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі **завдання дослідження**:

- провести теоретико-методологічний аналіз щодо особливостей вибору підлітками життєвого шляху в науковій літературі,
- шляхом анкетування виявити проблеми та мотивацію при виборі професії старшокласниками ліцею;
- систематизувати отриманні результати для визначення найбільш поширених проблем при прийнятті рішення щодо майбутньої професії, а також цікавих та корисних старшокласникам профорієнтаційних заходів;
- проаналізувати отриманні результати, щодо можливості впровадження додаткових профорієнтаційних заходів на базі ліцею ;
- розробити корекційні заходи, спрямовані на допомогу підліткам при прийнятті рішення щодо майбутньої професії.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання висунутих завдань використано комплекс **методів дослідження**:

- концептуальний аналіз наукової літератури з проблем дослідження (методи: порівняння, систематизації, узагальнення, класифікації);
- анкетування старшокласників
- аналіз та інтерпретація анкетних даних.

Теоретична значущість моєї дослідницької роботи полягає в тому, що дозволила виявити проблеми ліцеїстів при виборі професії, та впровадити додаткові заходи, спрямовані на додаткову підтримку старшокласників.

Практична значущість моєї дослідницької роботи полягає в тому, що її результати можна використовувати при проведенні профорієнтаційної роботи у ліцеї.

Ступень новизни проведеної роботи полягає у з'ясуванні специфіки вибору професії на прикладі старшокласників Северодонецького багатoproфільного ліцею та розробка заходів для полегшення прийняття рішення.

В ході роботи була розроблена анкета для збирання первинних даних, проаналізовані та структуровані отримані результати, запропоновані заходи для регулювання ситуації, розроблені та проведені тематичні години спілкування, підібрані та показані відеоролики про цікаві професії, проведені зустрічі с представниками різних професій.

Практичним результатом роботи стало підвищення мотивації старшокласників для більш свідомого вибору подальшого життєвого шляху, заохочення школярів до участі у підготовки спеціалізованих заходів, що поліпшує рівень обізнаності учнів у питаннях профорієнтації, зацікавленість у обговорюванні проблем при виборі професії, яка вилілась у систематичні плідні дискусії.

База дослідження. Дослідження проводилось в Сєверодонецькому багатопрофільному ліцеї Сєверодонецької міської ради Луганської області. В експерименті приймали участі 38 учнів: 15десятикласників та 23 одинадцятикласника. Середній вік учнів – 16 років.

Структура роботи. Робота написана українською мовою. Складається з вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (7 джерел досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців), 8 таблиць, 9 малюнків, З додатка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯВИВЧЕННЯПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕНОСТІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Самостійний вибір професії - це «друге народження людини». Адже від того, наскільки правильно обраний життєвий шлях, залежить суспільна цінність людини, його місце серед інших, задоволеність роботою, фізичне і нервово-психічне здоров'я, радість і щастя.

Компетентність фахівця сьогодні передбачає, крім власне професійної технологічної підготовки, ряд інших компонентів, що мають в основному позапрофесійний характер, але в той же час необхідних в тій чи іншій мірі кожному фахівцю. Ці компоненти останнім часом отримали назву «базисних кваліфікацій» - це самостійність, творчий підхід до будь-якої справи, вміння постійно вчитися і оновлювати свої знання, володіння «наскрізними» вміннями: робота на комп'ютері, користування базами і банком даних, розуміння екології, економіки бізнесу та ін..

Професійне становлення особистості починається з того моменту, коли людина вперше замислюється про майбутню діяльність, намагаючись визначити цим коло своїх інтересів і обсяг знань, необхідних для досягнення мети [1].

Одним з основних умов успішної кар'єри є правильний вибір професії, тим більше, що сьогодні це доводиться робити в складних соціально-економічних умовах.

Методолог психології праці та профорієнтації Е. А. Климов, при виборі професії пропонує враховувати наступні обставини:

- потреби економічного регіону в кадрах тієї або іншої професії, кваліфікації;

- вимоги, які пред'являє професія до стану здоров'я, психофізіологічних властивостей і психологічних якостей людини;
- професійно-освітні можливості оптанта (рівень освіти, допрофесійна та професійна підготовка, кваліфікація);
- перспективи професійного зростання, кар'єри, підвищення кваліфікації;
- особливості обраної професії (умови праці та оплати);
- протипоказання і обмеження за віком і статтю [2].

Через брак об'єктивної інформації учням важко адекватно оцінити свої можливості, ситуацію на ринку праці, а це веде до того, що вибір навчального закладу часто відбувається спонтанно.

У даній ситуації не можна недооцінювати роль профорієнтації старшокласників, яка виконує ряд функцій:

- соціальна - засвоєння людиною цінностей, норм, певної системи знань, які дозволяють йому бути повноцінним і повноправним членом суспільства;
- економічна - поліпшення якісного складу працівників, підвищення професійної активності, кваліфікації та продуктивності праці;
- психолого-педагогічна - виявлення, формування і облік індивідуальних здібностей молоді;
- медико-фізіологічна - облік вимог до здоров'я і окремих фізіологічних якостей, необхідних для виконання професійної діяльності [3].

Формуючи систему уявлень про світ професій профорієнтація дозволяє старшокласникам розвинути впевненість у власних силах у виборі особистісних цілей в значимій діяльності, засобів і способів досягнення поставлених цілей, можливості виробляти реальну самооцінку власних дій.

Є.А. Клімов вважає, що на самовизначення учня має великий вплив наявність життєвих цілей, планів і перспектив. Життєвий план виникає тоді, коли предметом роздумів стає не тільки кінцевий результат, а й способи його досягнення, шлях по якому має намір слідувати людина, і ті об'єктивні і суб'єктивні ресурси, які йому для цього знадобляться. Життєві цілі – це більш масштабні і хронологічно менш певні події, ніж плани [2].

Таким чином, життєві плани розглядаються як засоби досягнення життєвих цілей, які, в свою чергу, є предметним вираженням найбільш загальних ціннісних орієнтацій особистості. Тому життєві плани складають найближчу перспективу особистості, а цілі - віддалену.

Невизначеність ціннісних уявлень про саму професію зміщує орієнтири на вибір з її допомогою пріоритетного способу життя. Таким чином, професія виступає як засіб досягнення певного способу життя, а не як істотна частина його самого.

Основні характеристики особистісного самовизначення полягають в наступному:

- 1) потреба в особистісному самовизначенні є потреба у формуванні смислової системи, в якій злиті уявлення про себе і про світ;
- 2) особистісне самовизначення орієнтоване в майбутнє;
- 3) особистісне самовизначення пов'язано з вибором професії, але не зводиться до нього.

На думку Є. А. Клімова, професійне самовизначення, що розуміється як одне з найважливіших проявів суб'єкта діяльності, що проводиться шляхом особистісно орієнтованого підходу, може розглядатися, принаймні, на двох взаємопов'язаних, але помітних рівнях: гностичному (у формі перебудови свідомості, включаючи самосвідомість) і практичному (у формі реальних змін соціального статусу, місця людини в системі міжособистісних відносин) [2].

Особистісне визначення є більш широким поняттям. Професійне самовизначення в порівнянні з особистісним передбачає часто більш конкретну діяльність, яка визначається специфічним предметом, умовами, засобами праці, а також специфічної міжособистісних відносин і відповідальності за цю роботу, що пов'язано з самим визначенням професії як обмеженого виду діяльності.

Індивідуальна ситуація вибору професії при всій різноманітності у кожного старшокласника конкретних життєвих обставин має деяку загальну структуру. Е. А. Климов виділяє вісім найважливіших типів обставин, які

старшокласнику корисно «не забути», прийняти, так чи інакше, до уваги при обмірковуванні професійного майбутнього:

1. Позиція старших членів сім'ї.
2. Позиція однолітків, «значущих інших» з кола позасімейного спілкування.
3. Позиція вчителів, шкільних педагогів, вихователів, класного керівника, шкільного психолога.
4. Здібності, уміння, досягнутий рівень розвитку учня як суб'єкта діяльності.
5. Рівень домагання учня на громадське піклування. Недооцінка, переоцінка своїх можливостей, занижені або завищені претензії - важливі регулятори і вибору професії, і адаптації до професійної спільноти, і взаємин із значущими людьми.
6. Рівень інформованості.
7. Схильності до тих чи інших видів діяльності.
8. Сформовані до даного моменту особисті професійні плани учня (включаючи і випадок повної невизначеності, і випадок відсутності) [2].

Автор методів по професійному самовизначенню, розробок в області активізації професійної орієнтації та професійної діяльності. Н. С. Пряжніков пропонує активізуючий підхід для побудови професійного майбутнього учнів, який передбачає поступове формування внутрішньої готовності учня до усвідомленої і самостійної побудови, коригування та реалізації перспектив свого розвитку (професійного, життєвого і особистісного), що далеко не завжди вдається, але може виступати, як деяка ідеальна мета профконсультаційної роботи[4]. В основі його - ідеї самопізнання, саморозуміння і становлення індивідуально неповторної особистості.

Ця ідея про активізацію стала основою моєї роботи. Цей підхід дозволить створити єдиний інформаційний простір, який передбачає підготовку матеріалів і спеціалізованих заходів старшокласниками, що дозволить учням

глибше проникнути в питання визначення свого життєвого шляху і зробити максимально усвідомлений вибір.

Профорієнтаційна робота має різноманітність форм, засобів і методів. До методів професійної орієнтації відносяться:

- інформаційно-довідкові, просвітницькі методи: професіограми - короткі описи професій; довідкова література; інформаційно-пошукові системи; професійна реклама та агітація; екскурсії школярів на підприємства і в навчальні заклади; зустрічі школярів з фахівцями; пізнавальні та просвітницькі лекції, профорієнтаційні уроки; навчальні фільми та відеофільми; використання засобів масової інформації; різні ярмарки професій та їх модифікації і т. п.;

- методи професійної психодіагностики (в ідеалі - допомога в самопізнанні): бесіди-інтерв'ю закритого типу (по суворо означених питань); відкриті бесіди-інтерв'ю (з можливістю деякого відволікання від заздалегідь заготовлених питань); опитувальники професійної мотивації; опитувальники професійних здібностей, особистісні опитувальники, проєктивні особистісні тести, спостереження, збір непрямой інформації, психофізіологічні обстеження, професійні проби, використання різних ігрових та тренінгових ситуацій і т. д. ;

- методи морально-емоційної підтримки: групи спілкування, тренінгу спілкування, складні методи індивідуальної та групової психотерапії, публічні виступи, профорієнтаційні та профконсультаційні активізуючі методи (ігри) з елементами психотренінгу; особиста чарівність профконсультанта, різні позитивні приклади самовизначення, на які може посилатися профконсультант, «свята праці», і т. п. ;

- методи надання допомоги в конкретному виборі і прийнятті рішення: побудова ланцюжка основних ходів, побудова системи різних варіантів дій клієнта для досягнення мети, використання різних схем альтернативного вибору [5;6].

В ході підготовки спеціалізованих заходів використовувалися інформаційно-довідкові, просвітницькі методи і методи професійної психодіагностики.

Особливістю сучасного світу професій є поліпрофесіоналізм, тобто людині необхідно прагнути опанувати не однією професією, а кількома суміжними[7]. У свою чергу, адекватність вибору і рівень освоєння професії впливають на всі сторони і загальну якість життя. Саме тому профорієнтація є необхідною умовою для професійного самовизначення особистості старшокласника.

РОЗДІЛ 2

МОДЕЛЬ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ СЕВЕРОДОНЕЦЬКОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЛЦЕЮ

В даний час у молоді досить широкі можливості професійного вибору і створені сприятливі умови для його реалізації. Однак сам вибір стає складніше, так як серйозний вплив на нього чинять стрімкий розвиток науки і техніки, зростаюча інтенсивність інформаційного потоку.

На допомогу учням приходять професійна орієнтація - науково обґрунтована система заходів, спрямована на сприяння молоді у професійному самовизначенні з урахуванням потреби галузей економіки в кадрах, інтересів, нахилів, здібностей і фізіологічних можливостей особистості.

Тому центральним завданням управління діяльністю суб'єктів, включених в процес профорієнтації в ліцеї, є їх активізація на вдосконалення форм і методів профорієнтаційної роботи та вміння застосовувати їх на практиці.

Реалізація цього завдання передбачає систематизацію взаємодії всіх зацікавлених державних і соціальних інститутів, яка може бути відображена в ліцейської моделі профорієнтаційної роботи (див. Додаток А).

Професійна орієнтація - це багатоаспектна система, що включає в себе освіту, виховання, вивчення психофізіологічних особливостей, проведення психодіагностики і т.д.

Рішення задач профорієнтації здійснюється в різних видах діяльності учнів (пізнавальної, суспільно корисної, комунікативної, ігрової, трудової).

З цією метою щорічно складаються шкільні плани роботи з профорієнтації. Цей напрямок простежується в плані кожного класного керівника - розділ профорієнтація. Відповідальними за профорієнтаційну роботу в ліцеї є заступник директора з виховної роботи. Допомога класним керівникам в організації цього блоку роботи також надають соціальні педагоги, психологи, вчителі, тісні контакти ліцею з МНВК, підприємствами, навчальними закладами профтехосвіти, вищими навчальними закладами, позашкільними установами, Центром зайнятості та ін.

Використовуються наступні методи профорієнтації:

- **Інформаційні (просвітницькі);**
- **Пропагандистські (професійна реклама);**
- **Консультаційні;**
- **Діагностичні.**

Однією зі складових сторін системи профорієнтації є діагностика професійної спрямованості учнів, яку проводять психологи. На підставі цих даних подальшу роботу з батьками та учнями проводять класні керівники.

Модель профорієнтаційної роботи включає у себе:

1. Ознайомлення із світом сучасних професій (години спілкування, екскурсії, зустрічі із спеціалістами)

2. Вивчення сучасного та регіонального ринку праці (зустрічі із спеціалістами Центру зайнятості, інформування, екскурсії)

3. Вивчення особливостей особистості учня (діагностика інтересів, здібностей, самоаналіз особистих якостей)

4. Формування механізму свідомого професійного самовизначення, визначення життєвих цілей (розвиваючі тренінгові заняття, спецкурси, факультативи, уроки з профільних курсів, лекції викладачів з ВНЗ, тематичні ГС)

5. *Планування реалізації життєвих цілей* (складання індивідуальних життєвих і професійних планів, консультації, відслідковування досягнень, коригування методів досягнення успіху)

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА МОТИВІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРИ ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ

3.1. Методичний арсенал експериментального дослідження

Експериментальне дослідження проводилось в багатoproфільному ліцеї м. Северодонецька Луганської області. В експерименті приймали участь 38 учнів: 15 десятикласників та 23 одинадцятикласника. Середній вік учнів – 16 років.

Потрібно було експериментальним шляхом виявити ступень визначеності підлітків щодо майбутньої професії, мотивація вибору, причини невизначеності. Для отримання загальної картини щодо обізнаності старшокласників в питаннях профорієнтації було прийняте рішення проводити всі дослідження анонімно.

Одними з головних ідей Е. А. Клімова та Ю. З.Гильбуха було те, що старшокласники находячись під впливом оточення, та не маючи достатньо об'єктивної інформації для остаточного вибору найчастіше можуть обрати невідповідний життєвий шлях.

Це стало основою анкети (див. Додаток Б), розробленої для проведення експерименту, яка дозволяє виявити ступень визначеності старшокласників, використуванні джерела для формування рішення щодо подальшого життєвого шляху, проблеми при обранні, та бажання щодо їх подолання.

Експериментальне дослідження проводилося в два етапи:

I – діагностичний експеримент

II – обробка, аналіз і інтерпретація результатів діагностичного дослідження

Перед анкетуванням була проведена вступна година спілкування (див. Додаток В), яка розкривала суть та завдання проекту, висвічувала методики самовизначення щодо подальшого шляху та особливості при виборі вища.

3.2. Обробка, аналіз та інтерпретація результатів експериментального дослідження

10 КЛАС

Оброблено анкет – 15 (юнаків – 7, дівчат – 8)

Зробили остаточний вибір – 7

Зробили неостаточний вибір, але мають кілька варіантів - 7

Не зроблений вибір - 1

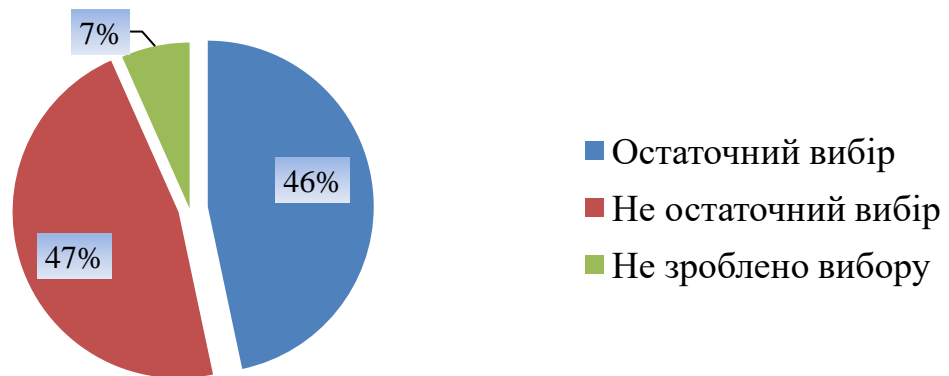

Рис. 3.1. Діаграма визначеності серед учнів 10 класу

При виборі десятикласники використовували наступні джерела інформації (можливо використання декількох джерел):

Таблиця 3.1

Джерела інформації (10 клас)

Джерела	Кількість
інтернет	12
батьки	7
спеціалісти	3
школа	1

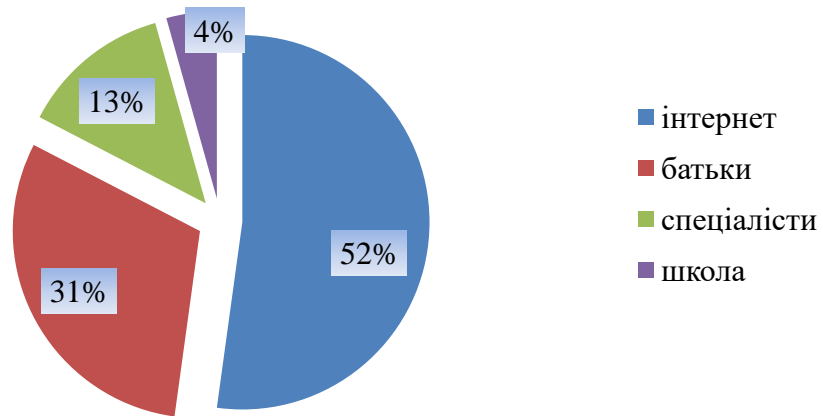

Рис. 3.2. Джерела, використані для самовизначеності, серед учнів 10 класу

Для полегшення процесу вибору професії учням 10 класу були би цікаві наступні заходи:

Таблиця 3.2

Профорієнтаційні заходи (10 клас)

Заходи	Кількість
практика (стажування)	3
екскурсії на підприємства	3
уроки інформатики	1
тематичні години спілкування	6
ярмарки освіти	1

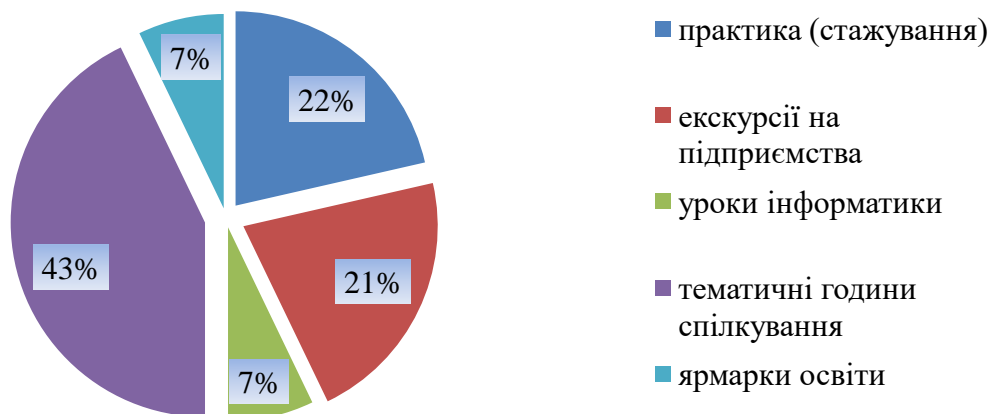

Рис. 3.3. Тематичні заходи, цікаві учням 10 класу

Учні 10 класу виділили наступні питання, на які бажають отримати відповідь:

Таблиця 3.3

Питання, цікаві учням 10 класу

Питання	Кількість
Підготовчі курси до вступу	1
Країни, де найбільш зацікавлені у залученні програмістів	2
Найкращі вищі у підготовці ІТ-спеціалістів	1
Кар'єрні можливості в Україні	1
Необхідність вищої освіти для відкриття своєї справи	1
Предмети ЗНО для вступу	3
Необхідні навички та знання для спеціальності	1
Вибір найбільш відповідного вища	1
Визначення затребуваності професії після закінчення ВНЗ	1

У наступній таблиці наведені професії серед яких роблять свій вибір протестовані учні:

Таблиця 3.4

Пріоритетні професії (10 клас)

Професія	Кількість	Пріоритет
архітектор	4	1,4,5,2
рекламщик	1	2
ілюстратор	1	3
художник	1	5
вчитель	2	2,3
ІТ-спеціаліст	5	1,1,1,2,1
психолог	1	1
перекладач	1	3
спортсмен	1	1
юрист	3	3,2,1
журналіст	2	3,3
фотограф	1	4
інженер-хімік	1	1
інженер-конструктор	1	3
біоінженер	1	2
фармацевт	3	3,2,1
лікар	3	1,3,1
лікар-стоматолог	2	2,1
лікар-кардіолог	1	1
лікар УЗД	1	2
лікар-косметолог	1	1
актриса	2	5,3
музикант	1	4

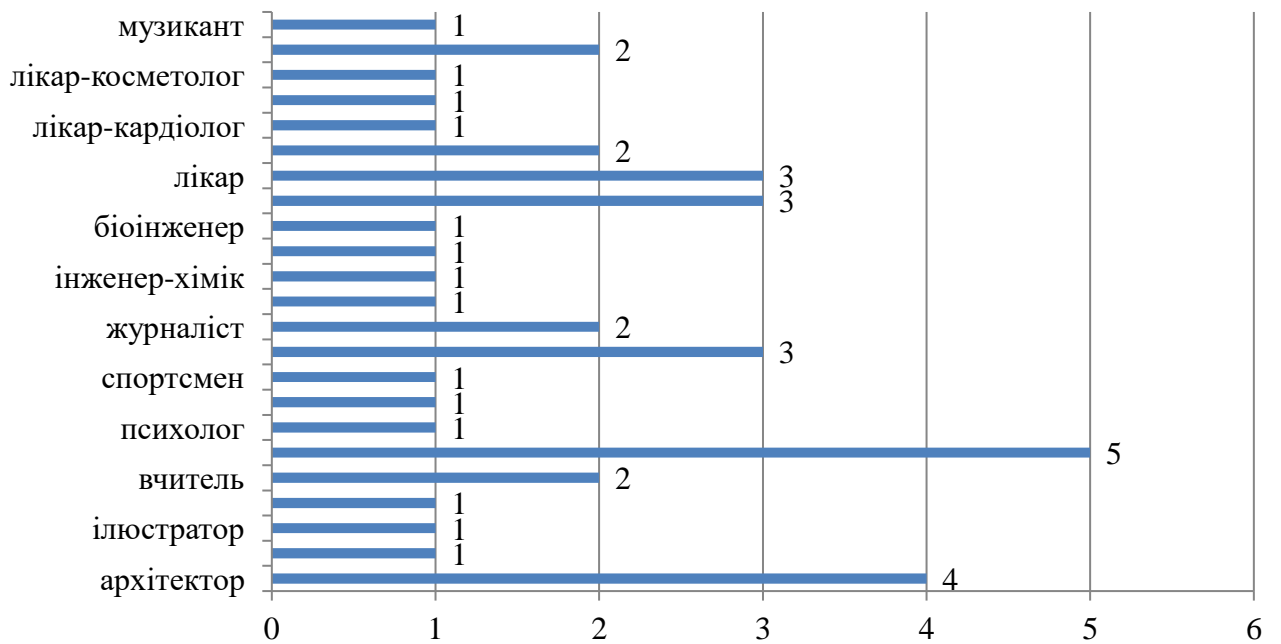

Рис. 3.4.Професії, обрані учнями 10 класу

11 КЛАС

Оброблено анкет – 23(юнаків – 10, дівчат – 13)

Зробили остаточний вибір – 16

Зробили неостаточний вибір, але мають кілька варіантів - 2

Не зроблений вибір - 5

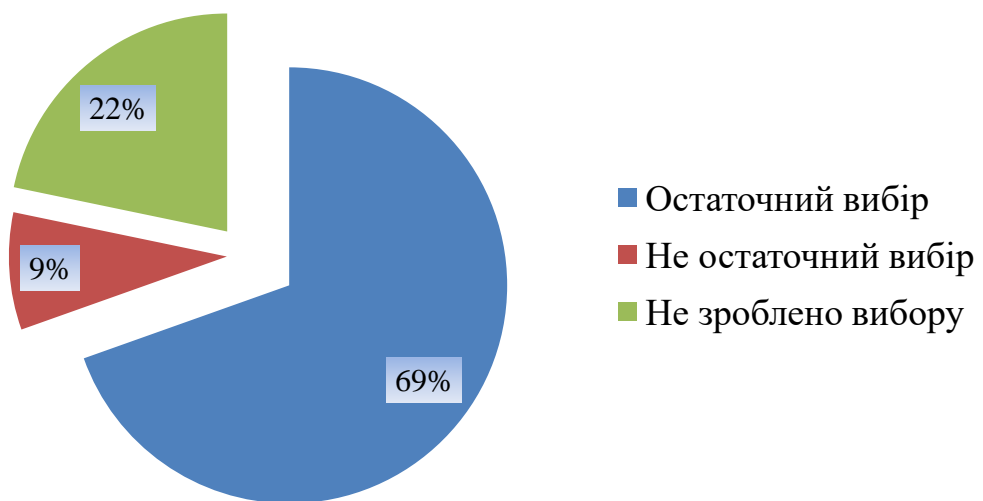

Рис. 3.5. Діаграма визначеності серед учнів 11 класу

При виборі одинадцятикласники використовували наступні джерела інформації (можливо використання декількох джерел):

Таблиця 3.5

Джерела інформації (11 клас)

Джерела	Кількість
інтернет	16
батьки	6
спеціалісти	11
книжки	1

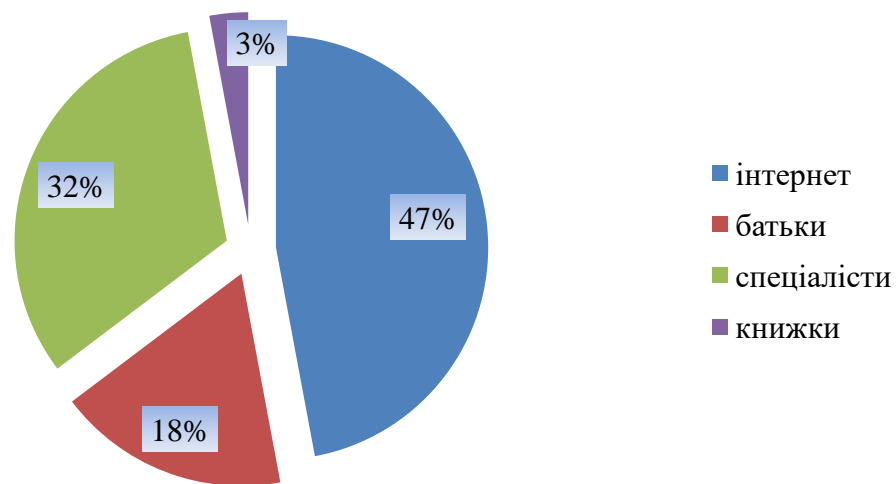

Рис. 3.6. Джерела, використані для самовизначеності, серед учнів 11 класу

Для полегшення процесу вибору професії учням 11 класу були би цікаві наступні заходи:

Таблиця 3.6

Профорієнтаційні заходи (11 клас)

Заходи	Кількість
практика	3
семінари, вебінари	4
зустрічі зі спеціалістами	5
візити на дні відчинених дверей, ярмарки освіти	4
консультації шкільного психолога	3

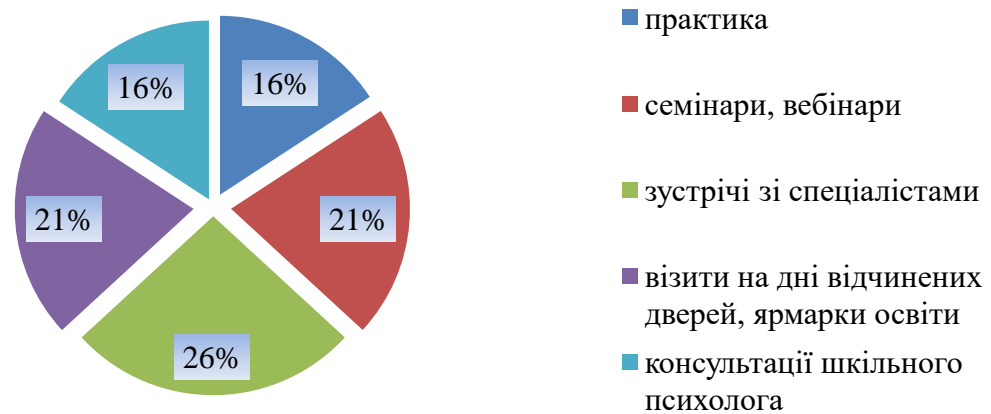

Рис. 3.7. Тематичні заходи, цікаві учням 11 класу

Учні 11 класу виділили наступні питання, на які бажають отримати відповідь:

Таблиця 3.7

Питання, цікаві учням 11 класу

Питання	Кількість
риси характеру, необхідні представникам різних професій	2
предмети ЗНО для вступу	1
правила побудови кар'єри	1
визначення затребуваності професії після закінчення ВНЗ	2
як отримати більше грошей докладаючи менше зусиль	1
як знайти гарну роботу	1
як професія вплине на життя, зробить її краще (міжнародні відносини)	1
тонкощі професії	1

У наступній таблиці наведені професії серед яких роблять свій вибір протестовані учні:

Таблиця 3.8

Професії, обрані учнями 11 класу

Професія	Кількість	Приоритет
лікар	3	2,1,1
лікар-кардіолог	1	1

лікар-стоматолог	2	1,1
пластичний хірург	1	2
лікар-алерголог-імунолог	1	1
фармацевт	2	1,2
психолог	2	1,3
хімік-технолог	1	1
нафтогазове діло	1	3
ІТ-спеціаліст	3	1,1,1
міжнародна економіка	1	2
міжнародні відносини	1	1
прокурор	1	1
управлінець	2	1,1
режисер	1	1
журналіст	1	2
соціолог	1	3
повар	1	1
готельно-ресторанний бізнес	1	3
дизайнер	1	1
архітектор	1	2
перекладач	1	1
творча професія	1	2

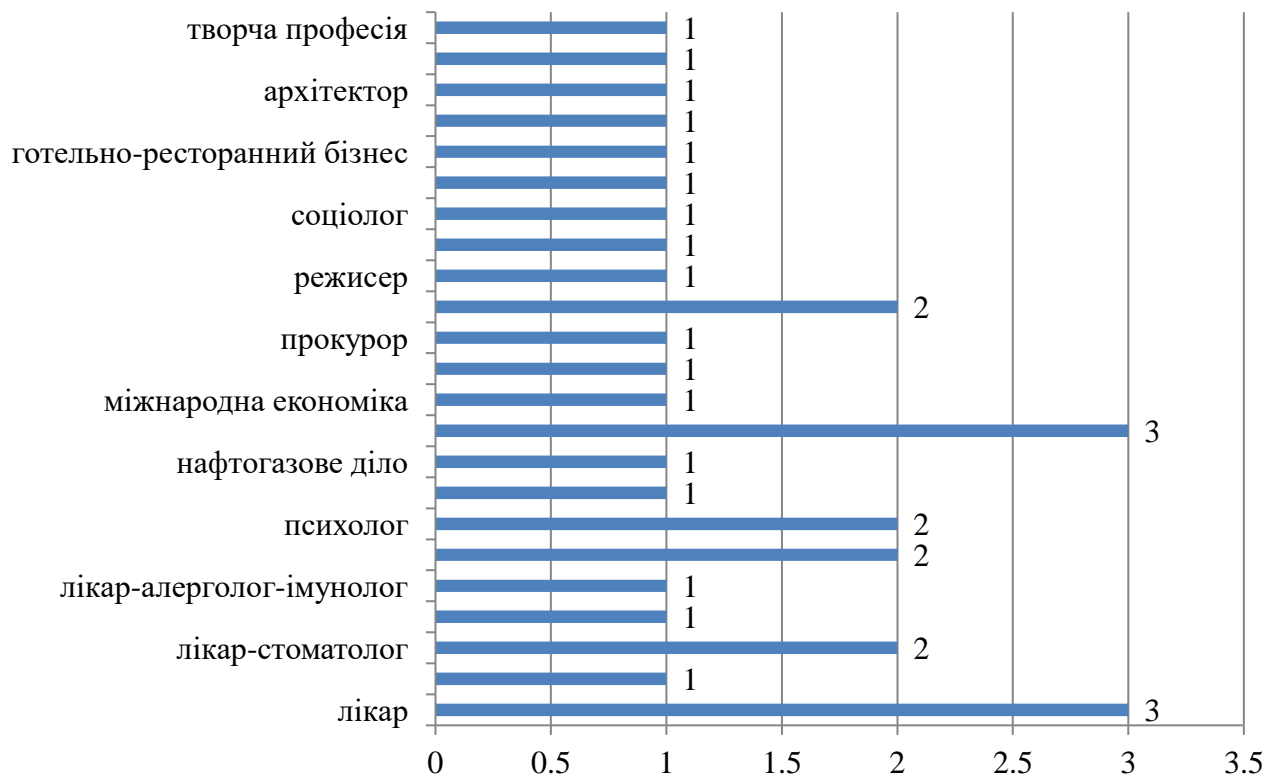

Рис. 3.8.Професії, обрані учнями 11 класу

Підсумовуємо отримані данні, та отримаємо наступну картину :

Оброблено анкет – 38

Зробили остаточний вибір – 23

Зробили неостаточний вибір, але мають кілька варіантів - 9

Не зроблений вибір - 6

Зацікавленість професіями відповідно допрофільності навчання складає

37 %

РОЗДІЛ 4

КОРЕКЦІЙНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМОВАННОСТІ ПІДЛІТКІВ В ПИТАННЯХ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Метою роботи є активізація учнів в проведенні профорієнтаційних заходів. При підготовці тематичних матеріалів учні стануть більш обізнаними в різноманітності типів інформаційних ресурсів, які стануть у нагоді при остаточному виборі професії, будуть ділитись досвідом підготовки інформації.

Опитування проілюструвало, що учням не вистачає тематичних заходів. І тому впровадження цих заходів у севєродонецькому багатопрофільному ліцею допоможіть повністю досягти поставленої мети роботи.

При всій різноманітності старшокласники можуть підготувати заходи, які відносяться до інформаційно-довідкових, просвітницьких методів.

У зв'язку з цим запропоновано доповнити профорієнтаційну роботу наступними заходами:

- тематичні години спілкування,
- запрошення батьків ліцеїстів цікавих професій до бесід про їх сферу діяльності,
- демонстрація учбових профорієнтаційних відеороликів,
- організація відвідування старшокласниками ярмарок освіти

При підготовці роботи були підготовлені та проведені декілька заходів.

1. Проведена вступна година спілкування (див. Додаток В), яка познайомила учнів з типами інформаційних матеріалів, які можна використовувати в процесі прийняття рішення щодо майбутньої професії

2. Проведена година спілкування з запрошенням батьків ліцеїстів, які детально познайомили учнів з професіями лікаря, фармацевта, юриста, ІТ-спеціаліста.

3. Підібрані та показані профорієнтаційні відеоролики, які висвічували особливості професій, до яких учні виявили найбільший інтерес (по результатам опитування), та яких спеціалістів ми не змогли знайти серед батьків (архітектор, перекладач)

4. Узгоджена з адміністрацією ліцею можливість організації поїздок на ярмарки освіти

5. Узгоджена з класними керівниками 10-11 класів хіміко-біологічного профілю ліцею проведення тематичних годин спілкування, підготовлених учнями 1 раз на місяць

6. Запропоновано адміністрації ліцею налагодження контактів з ВНЗ України для проведення обзорів спеціальностей представниками вищів на базі ліцею або за допомогою інтернет-технологій.

Результатом проведених заходів стало підвищення активності учнів у профорієнтаційній роботі, зацікавленість в використанні всього різноманіття доступних ресурсів, що стало основою укріплення віри в свої сили та впевненість в правильному виборі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведення роботи всі поставлені задачі були виконані та досягнена мета проекту.

Аналіз наукової літератури показав, що професійне самовизначення старшокласників це проблема, яка не втрачає актуальності протягом багатьох десятиріч. Перед людиною у цей час стає дуже важливе завдання – визначення подальшого шляху. З одного боку це лякає, з іншого - відчуття тиску важливих для підлітка людей або їхня повна байдужість теж не додають впевненості в цій ситуації. Існує багато засобів для подолання негативних факторів та допомоги підліткам у цих питаннях. На мою думку одним з найбільш ефективних методів є залучення опитантів як активних учасників процесу, що і є основою дослідження. Це дозволить учням познайомитись з методиками та ресурсами, які можна використовувати для підвищення обізнаності щодо різних сфер діяльності людини, та навчитись користуватися ними. В ході таких самостійних досліджень буде виникати багато питань, з якими можна звернутися до професіоналів по питанням профорієнтації.

Дослідження в формі опитування допомогло виявити потреби учнів старшої школи в допомозі при здійсненні вибору майбутнього шляху. Серед існуючих методів профорієнтаційної роботи були обрані, такі, що будуть корисними в подоланні проблем та не потребують спеціалізованої освіти. Такі заходи учні в змозі підготувати самостійно, що приведе, в свою чергу до активізації старшокласників, та створення атмосфери, яка сприяє вмотивованості підлітків до свідомого вибору майбутньої професії.

Теоретичне та прикладне значення дослідження полягає в тому, що виявлені проблеми ліцеїстів при виборі професії, та впроваджені додаткові заходи, спрямовані на додаткову підтримку старшокласників. Старшокласники познайомились з існуючими корисними ресурсами та навчилися самостійній

підготовці спеціалізованих заходів. Розроблену в ході роботи анкету, акумульовані матеріали та досвід активізації можуть бути використані для розширення профорієнтаційної роботи ліцею.

При проведенні заходів учні завжди ставали активними учасниками дискусій, що демонструє правильність обрання допоміжних заходів профорієнтаційної роботи.

Вибір професії це один із найбільш важких та важливих виборів за життя людини. Людина ще в достатньо юному віці повинна зробити вибір, який вплине на все життя, від якого залежить наскільки цікавим буде життя людини, наскільки вона зможе реалізувати всі свої задатки, та в підсумку, наскільки вона буде щасливою. Тому дуже важливо на базі навчальних заходів створити атмосферу, в якій діти мали би високий рівень інформованості щодо особливостей різних сфер діяльності людини, мати достатньо інформаційних матеріалів для полегшення здійснювання вибору, та зробити учнів активними учасниками процесу розширення тематичної бази знань, що дозволить дитині усвідомити, що всі, навіть такі важкі задачі, мають рішення, тільки треба правильно використовувати доступні ресурси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Климов Е. А. Как выбрать профессию: Кн для учащихся ст. классов сред. шк. – 2-изд., доп. и дораб. – М.: Просвещение, 1990.- 159 стр.
2. Климов Е.А., Психология профессионального самоопределения.— М.: Изд. Центр «Академия», 2004. (18 п.л.). 2-е изд.
3. Гильбух Ю. З. Психодиагностика в школе. М., 1989. 80 с.
4. Пряжников Н.С. Теория и практика профессионального самоопределения. Учебное пособие. – М.: МГППИ, 1999.
5. Мордасова А. В. Формирование профессиональных интересов старшеклассников в процессе воспитательной работы социального педагога. Наследно-Улусное социальное воспитание: Российская академия образования. М, 1997.
6. Махаева О. А., Григорьева Е. Е. Я выбираю профессию: комплексная программа активного самоопределения школьников. М. , 2002.
7. Зеер Э. Ф., Павлова А. М., Садовникова Н.О. Профориентология: Теория и практика: учеб.пособие для высшей школы. М., 2004.

ДОДАТОК А.

МОДЕЛЬ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В СЕВЕРОДОНЕЦЬКОМУ БАГАТОПРОФІЛЬНОМУ ЛІЦЕЇ

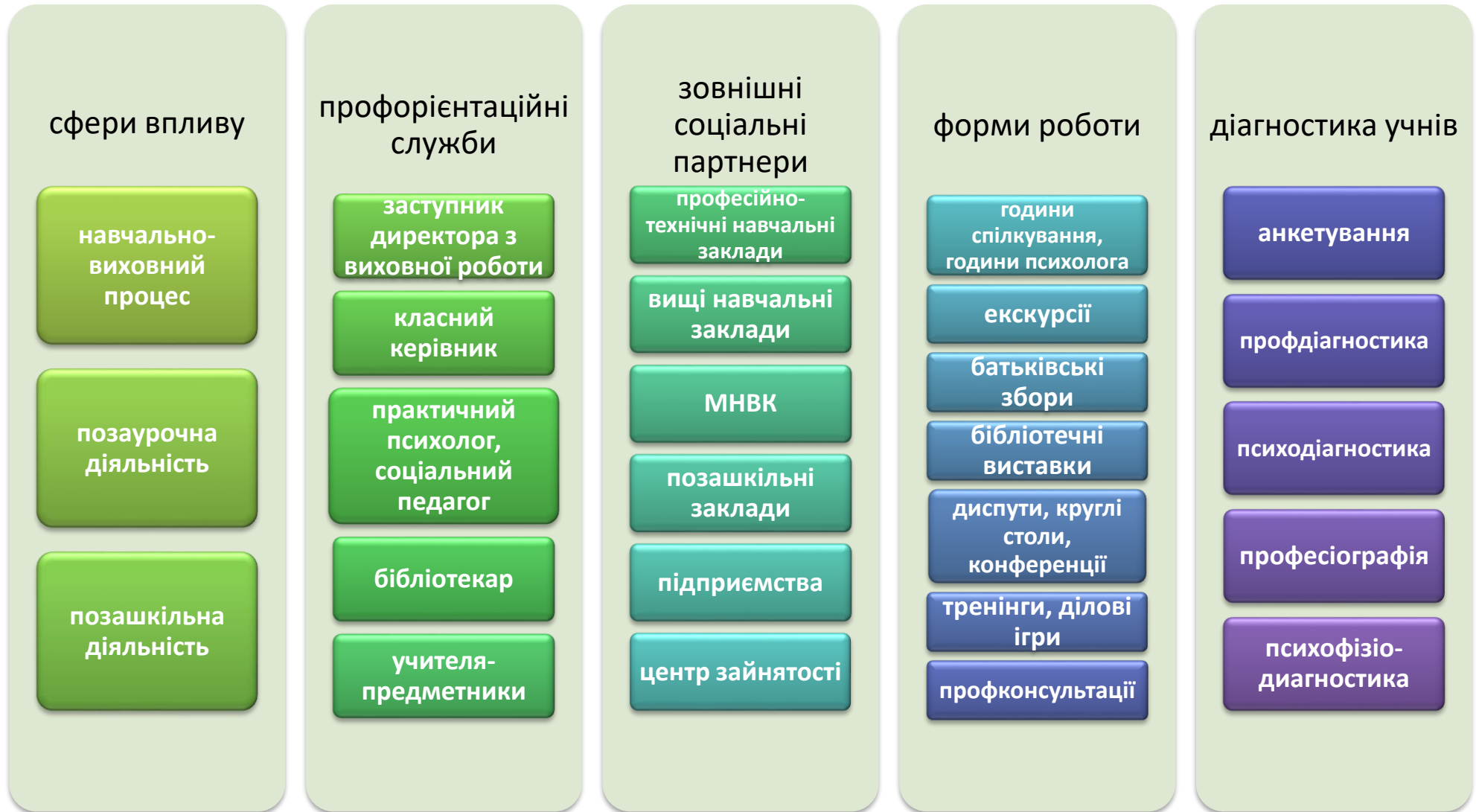

Рис. А.1. Модель профорієнтаційної роботи в ліцеї

ДОДАТОК Б.

АНКЕТА СТАРШОКЛАСНИКІВ З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ

1. Клас: 10 11
2. Вибрали Ви вже для себе професію? (Якщо так, то яку)
3. Що вплинуло на те, що Вам подобається саме ця професія?
4. Якщо Ви не обрали професію, то з якої причини?
5. Якщо Ви не зробили остаточний вибір, назвіть, будь ласка, найбільш привабливі для Вас професії або області діяльності, вказуючи, що саме приваблює в тій чи іншій професії (розташуйте їх за ступенем привабливості):
 1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____
6. Чи достатньо у Вас інформації про ту професію (професії), які Вас приваблюють?
7. Якщо у Вас недостатньо інформації по професії, яка подобається, то що б Ви хотіли про неї дізнатися?
8. З яких джерел Ви отримали інформацію про професії (ях), яка подобається?
9. Які заходи щодо профорієнтації були б для Вас найбільш корисні?
10. На які питання по профорієнтації Ви хотіли б отримати відповідь?

ДОДАТОК В.

**ВСТУПНА ГОДИНА СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ 10-11 КЛАСІВ ХІМІКО-
БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ СЕВЕРОДОНЕЦЬКОГО
БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЛІЦЕЮ**

ГОДИНА СПІЛКУВАННЯ

10-11 клас

Вибір професії то вища

Мета: познайомити учнів з методиками вибору професії та вищого навчального закладу, висвітлити основні моменти при визначенні пріоритетів навчальних закладів та допомогти уникнути при цьому найбільш поширених проблем, заохотити учнів до проведення спільної роботи по профорієнтації на базі северодонецького багатoproфільного ліцею.

Форма проведення: тематичний доклад з елементами дискусії.

Обладнання: тематична презентація, яка містить важливі моменти докладу, корисні інтернет-посилання при втіленні учнем запропонованої методики.

Підготовча робота: вивчення тематичних матеріалів щодо алгоритмів правильного обрання професії та систематизація отриманої інформації, акумулювання досвіду випускників 2017 року ліцею щодо складних ситуацій у ході вступної компанії 2017 року.

Хід роботи:

1 Висвітлення суті проекту по розширенню профорієнтаційних заходів у ліцею.

Сьогодні ми досягли того віку, коли треба приймати одне з найважливіших рішень у житті - вибрати професію, яка б допомогла нам розвиватися, використовуючи свої таланти, отримувати задоволення від отриманих нами результатів.

Усвідомлення важливості цього рішення, безумовно, нас лякає. І мій проект націлений на об'єднання старшокласників для створення єдиного інформаційного простору, яке б дозволило б нам ділитися досвідом, проводити спеціалізовані заходи, повірити в свої сили і, врешті-решт, зробити правильний вибір.

Заходи будуть проводитися в рамках написання роботи МАНУ, присвяченій профорієнтації старшокласників.

Сьогоднішня зустріч буде відображати методику визначення кола своїх інтересів і проектування їх на майбутню сферу діяльності.

2 Розкриття методики самопізнання

Різноманітність існуючих професій налякає кого завгодно, і вивчати їх все досконально не має сенсу. Тому нам треба якимось чином скласти обмежений список для себе.

Почнемо з того, що ми всі хочемо, щоб професія враховувала наші інтереси і таланти. Тому для початку ми абстрагуємося від професії і спробуємо уявити, що ж нам цікаво. Тобто зайнятися самопізнанням.

- Складаємо список того, що нас захоплює на даний момент, незважаючи на те, що це на перший погляд не має ніякого відношення до майбутньої роботи. В отриманому списку виділимо ті пункти, які найбільш цікаві.

- На наступному етапі, нам необхідно усвідомити які ж у нас визначальні риси характеру. Для полегшення етапу можна скористатися списками рис характеру, розміщеними в інтернеті і вибрати ті, які характерні.

- Далі використовуємо різні класифікації видів діяльності, визначаємося, що ж нас має оточувати в майбутньому. (Приклад на слайді). Також можна скористатися всілякими тестами, які допомагають визначити найбільш підходящий для людини вид діяльності. Відшукати їх в інтернеті не становить труднощів (як приклад, тест «Карта інтересів»). На даному етапі необхідно скласти якомога більше ознак, що описують нашу майбутню діяльність.

- Наступним етапом складаємо список шкільних предметів, які нам даються легко, які нам цікаво вивчати, і які ми зможемо здати успішно на ЗНО. Ми виконали найважливішу роботу, яка нам допоможе зробити вибір, тепер справа за малим, знайти сферу діяльності, яка буде відповідати більшості наших інтересів.

3 Складання пріоритетного списку професій

Подальше завдання визначити кінцевий список професій, які максимально підходять. Спочатку ми скористаємося списком предметів, який у нас вийшов на останньому етапі.

Використовуючи Інтернет-ресурси (Один із прикладів на слайді.) Отримуємо список професій, які вимагають здачі цих предметів, і аналізуємо їх. Прибираємо ті, які принципово не підходять. Знаходимо опис для тих, про яких не маємо навіть віддаленого уявлення, і вирішуємо, залишаються вони в списку чи ні. З решти, користуючись описами професій, складаємо якийсь кінцевий список професій, які здаються нам потенційно привабливими (кількість не обмежена).

Може трапитися так, що в списку професій нам не сподобалася жодна з професій, тоді необхідно змінити хоча б один з предметів ЗНО при пошуку, і проаналізувати новий список. Зміною набору предметів ЗНО також можна скористатися для розширення списку потенційно привабливих професій.

4 Визначення підсумкового списку професій

Зараз нам знадобиться таке поняття як професіограма. Професіограма - система ознак, що описують ту чи іншу професію, а також включає в себе перелік норм і вимог, що пред'являються цією професією або спеціальністю до працівника. Зокрема, професіограма може включати в себе перелік психологічних характеристик, яким повинні відповідати представники конкретних професійних груп.

Знаходячи професіограми на кожну професію з нашого списку, ми аналізуємо, чи враховує вона наші інтереси, наші риси характеру та подання про вид діяльності, які ми визначили на етапі самопізнання. (Приклад професіограми на слайді).

Також можна скористатися кваліфікаційного довідника посад, який має схожу структуру.

У підсумку, за винятком найменш відповідні професії, ми отримаємо вже список, який буде відправною точкою для подачі заяв до ВНЗ. Тут необхідно пам'ятати, що при подачі заяв абітурієнт може вибрати обмежену кількість спеціальностей (в цьому році було 4).

Також на цьому етапі корисно пошукати інформацію, наскільки професії зі списку затребувані на ринку праці на момент закінчення вища і, можливо, відкоригувати список, прибираючи з нього незатребувані спеціальності або замінюючи їх суміжними, але більш затребуваними на ринку праці.

5 Визначення списку ВНЗ

Тепер складаємо список ВНЗ, де можна отримати цю спеціальність. Також на даному етапі корисно вивчити інформацію, в якому ВНЗ ця спеціальність викладається краще, вивчаючи рейтинги ВНЗ за спеціальностями.

Зверніть увагу, що існують приватні і державні ВНЗ, в приватних ВНЗ немає навчання за рахунок бюджетних коштів. Також існують спеціальності, які не передбачають наявності бюджетних місць або ж це кількість мінімально (тобто може бути навіть всього 1 бюджетне місце). Якщо ви розглядаєте і контрактну форму навчання, варто звернути увагу, що вартість навчання на одну і ту ж спеціальність в різних ВНЗ може відрізнятись в 2 і більше разів.

Також при вивченні ВНЗ корисно звернути увагу на наявність гуртожитків, віддаленість гуртожитків від навчальних корпусів, умови мешкання в гуртожитках. І вивчити розкиданість навчальних корпусів по місту.

Тобто розглянути зручність навчання у ВНЗ з побутової точки зору. Підсумувавши всі фактори визначитися з кінцевим списком ВНЗ, в які ми будемо подавати заяви. В ідеалі, список повинен бути довшим, ніж дозволяє система подачі заяв до ВНЗ.

6 ЗНО

Дуже важливий етап, який, на жаль, не завжди приносить очікувані результати.

Випускник може здати від 3-х до 4-х ЗНО, 3 з яких будуть зараховані як ДПА.

Обов'язковими при цьому є:

УКР МОВА І ЛІТЕРАТУРА

МАТЕМАТИКА \ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Наприклад, мед спеціальності вимагають такі ЗНО: українська, біологія, хімія \ фізика на вибір.

Випускнику необхідно буде здавати 4 ЗНО, тому що жоден з обов'язкових предметів МАТЕМАТИКА \ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, не входить до складу необхідних для вступу.

А багато технічні спеціальності вимагають такі ЗНО: українська, математика, фізика \ анг на вибір. В цьому випадку випускник може себе підстрахувати, здавши і фізику і англійську і подати з документами результати ЗНО з більш високим балом.

7 Вступна компанія

Після ЗНО до подачі документів в нашому розпорядженні є 2-3 тижні. За цей час необхідно оцінити свої шанси на вступ в той чи інший ВНЗ. Давайте розберемося, що ми маємо в своєму арсеналі і як це працює. У нас є результати ЗНО, середній бал атестата, перемоги у всеукраїнському етапі предметних олімпіада бо захисту робіт МАНУ, список ВНЗ і список спеціальностей.

У вступній компанії 2017 року можна було подати 9 заяв на 4 різні спеціальності. При цьому кожній заяві абітурієнт виставляє пріоритет від 1 до 9 (це 1 - найвищий).

При подачі заяви також вказується, яку форму навчання ми вважаємо за краще бюджетну або контрактну.

Після подачі заяву поетапно набуває кілька статусів:

- «Зареєстровано в Єдиній базі»
- «Зареєстровано в вищому навчальному закладі» або «Потребує уточнення абітурієнтом»
- «Допущений до конкурсу» або «Відмовлено вищим навчальним закладом» (із зазначенням причини відмови)
- «Рекомендований до зарахування» із зазначенням бюджет / контракт
- «До наказу»

Абітурієнт також може скасувати подану заяву.

Перед оголошенням результатів заяви мають статус «Допущений до конкурсу».

Після того як вищі навчальні заклади відкривають списки тих, хто пройшов, одна із заяв має набути статусу «Рекомендований до зарахування».

Після подачі оригіналів документів та підготовки наказів про зарахування ВНЗ змінює цей статус на «До наказу».

Заяви розглядаються по мірі зменшення пріоритету, якщо Вашого конкурсного балу не вистачає для зарахування на перший пріоритет, Ваша заява розглядає ВНЗ з другим пріоритетом і так до 9.

8 Оцінка своїх шансів на вступ

На превеликий жаль, бувають випадки, коли абітурієнт розраховує на бюджетну форму навчання, але не зміг правильно розрахувати свої сили.

Давайте розберемося, як уникнути цієї ситуації. Уцьому нам допоможе інтернет -ресурс АБИТ-пошук. Перевіряємо ВНЗ і спеціальності зі свого списку. На екрані видно, що навпроти спеціальності є список коефіцієнтів, які використовуються для розрахунку конкурсного бала.

І конкурсний бал є сумою добутків відповідних коефіцієнтів і результатів ЗНО та коефіцієнта і середнього балу атестата.

На слайді представлений приклад розрахунку конкурсного бала.

Зверніть увагу, що ці коефіцієнти різні для різних спеціальностей і для різних ВНЗ. Тобто всі 9 заяв можуть мати різний конкурсний бал. Цього року переможцям всеукраїнського етапу предметних олімпіад та захисту робіт МАНУ додали 10 балів до конкурсного не залежно від того чи має предмет або тематика роботи відношення до обраної спеціальності. Просто за фактом перемоги.

Отже, розраховуємо свій конкурсний бал і тут же перевіряємо, який бал був у останнього зарахованого за цією спеціальністю в минулому році і робимо висновки.

Не сподіваємося на чудо. Нерідко трапляється таке, що жодна заява не спрацьовує.

Що робити якщо Ви бачите, що у Вас не вистачає балів на обрані Вами спеціальності?

Можна розглянути суміжні спеціальності, можна розглянути менш престижні ВНЗ.

Можна обговорити з батьками можливість навчання на контракті, і вибрати ВНЗ своєї мрії.

В результаті цього аналізу ми отримаємо список ВНЗ і спеціальностей, на які у нас є високий шанс надходження.

Розставляємо свої пріоритети.

Я бажаю всім вдалого вступу і реалізації себе в обраній галузі.

Зараз ми маємо можливість обговорити цікаві для вас моменти по запропонованим методикам. (дискусія)